

HATAİ'NİN ŞİİRLERİNDEN HAREKETLE İKTİDAR ÇÖZÜMLEMESİ

*“İktidar, yalnızca özgür özneler üzerinde
ve yalnızca onlar özgür oldukları sürece uygulanır.”*
M. Foucault*

Özgür Kasım AYDEMİR**

ÖZET

Toplumun olduğu her yerde iktidar kavramının varlığını gözlemleyebilmekteyiz. Sadece devlet yapısı içerisinde değil de her türlü ilişkide yaşam bulan iktidar kurgusu, postyapıyal bağlamda işletilmiştir. Özne ile iktidar arasındaki kurgu, Adorno ve Nietzsche'nin yanı sıra Michel Foucault'un konumlamasıyla işletilmiştir. Bu yöntemleri kullanarak Hatai'nin şiirlerinden hareketle Alevi-Bektaşî kültürüne yönelik iktidar kurgusunun değerlendirilmeye çalışıldığı makalemizde elde edilen veriler Geleneksel Türk kültürüne ve popüler kültüre ilişkin metinlerden elde edilen verilerle de karşılaştırılmıştır. Böylece Türk kültür evreninde Alevi-Bektaşî geleneklerine ilişkin bir iktidar çözümlemesini ve değerlendirmesini ortaya konulmaya çalışılmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

İktidar, Hatai, Alevi, Bektaşî, Postyapısalcılık

POWER ANALYSIS IN RELATION WITH THE POETRY OF HATAİ

ABSTRACT

We can observe the existence of the concept of the power wherever there is the society. The power construction, which finds existence not only in the structure of the state but also in every type of relation, is processed in the post-structural context. The construction between the subject and the power is to used with the positioning of Michael Foucault in addition to the positioning of Adorno's and Nietzsche's. Using this method, the data, gathered from the article in which the power construction in the culture of Alevi-Bektashi was evaluated depending on the poetry of Hatai, was compared with the data gathered from the texts related to the traditional and popular Turkish culture. Thus, a power analysis

* FOUCAULT Michel: 2005, 75

** Arş. Gör., Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü;
okaydemir@gmail.com

and evaluation was tried to be displayed regarding the traditions of Alevism-Bektashi in the universe of Turkish Culture.

KEY WORDS

Power, Hatai, Alevi, Bektahsi, Post-structuralism

I. Giriş ya da Düşünsel Anomorfoz Konumlaması:

Günümüzde, özellikle dilbilimsel çalışmalarda, başta düşün bilim, toplum bilim, ruh bilim ve biliş bilim olmak üzere farklı disiplinlerle ortak çalışmaların işletimini gözlemlemekteyiz. Bildirimizin de, öncelikle dilbilimsel verilere ve kuramlara dayalı olmakla birlikte daha çok dil felsefesi ve toplum bilimi üzerine konumlandırıldığını belirtmeliyiz. Betül Çotuksöken; “*Geçmiş, zihinsel ve dilsel olarak yaşatılır; gelecek zihinsel ve dilsel olarak kurulur. Bunları kendi olanağı içerisinde gerçekleştiren de bireysel öznedir* (Çotuksöken, 2002: 156).” görüşünü savunmaktadır. Kendisinin görüşünü benimsemekle birlikte iktidar kavramının doğası gereği, çalışmamızı, toplumdaki kopuk olmayan bireysel özne ile toplumsal özne üzerine odakladık. Bir Robenson kurgusunun olanak dışılığında, toplumsal birlikteliklerin bulunduğu her yapının iktidara gereksinimi vardır. Öznenin, bedensel gösterenler aracılığıyla da işletildiği metinlerde yer alan “*bireysel beden, özgünlük mücadelesi içerisinde olmasının yanı sıra insanın yabancığının ve yabancılığının göstereni olarak da alımlanabilir* (Aydemir, 2007: 2).” Bu ana saptamaya ek olarak; incelediğimiz metinlerdeki bireysel beden ve özne kullanımının gerekçesi, daha çok işletilen öznelerin sahip olduklarına inanılan kuttur. Bu kuttan dolayı ilgili özneler bireyselleştirilerek ayrı tutulmuşsa da kendilerinden ayrı tutulan toplumsal özne üzerinde bir model orijinali niteliği taşımaktadırlar. Bu model orijinalinin özellikleri de, iktidar yapısını sağlam kılmak adına, şiirlerde sık yinelemelerle işletilmektedir. Böylelikle toplumsal beden ve toplumsal özneye dayalı iktidar kurumu da işletilmiş olmaktadır. Nitekim “*on dokuzuncu yüzyıldan itibaren yeni ilke haline gelen şey, toplumun bedenidir. Neredeyse tıbbi bir biçimde korunması gereken olan şey bu bedendir* (Foucault, 2003: 38-39).” Özne odaklı çalışmamızın başında, kimi düşünürlerce farklı anlamları ile işletilen bu kavramı Michel Foucault’un konumlamasıyla işlettiğimizi belirtmeliyiz. Foucault’a göre “*özne sözcüğünün iki anlamı vardır: denetim ve bağımlılık yoluyla başkasına tabi olan özne ve vicdan ya da özbilgi yoluyla kendi kimliğine bağlanmış olan özne* (Foucault,2005: 16).”

İktidar kavramını postyapısal bir yaklaşımla ele almaya çalıştık. Ancak bu terim, postyapısalcı olarak nitelendirilen düşünürlerce de farklı nitelikte alımlanmış ve işletilmiştir.

Biz bu konuda da Foucault'un tanımlamasını temel aldık. *“Yasaların, kurumların, ideolojilerin iktidarından söz ediyorsak, iktidar yapıları ya da mekanizmalarından söz ediyorsak, bunu yalnızca belli kişilerin başkaları üzerine iktidar uyguladığını varsaydığımız ölçüde yaparız. Burada “iktidar” terimi, “tarafklar” arasındaki ilişkilere gönderme yapmaktadır (Foucault, 2005: 70).”* Erk mücadelesine dayalı bu ilişkilerin örneklem evrenimizi oluşturan metin içerisindeki yansımaları hayli kapsamlı ve katmanlı olduğundan bir bildirinin yapısal sınırlandırmalarının da koşutunda, iktidar kavramı yalnızca bireysel ve toplumsal “özne” merkezinde (yüzeysel de olsa) irdelenmeye çalışılmıştır. Çünkü iktidar kavramını totaliter, baskıcı bir kimliğe büründüren yaklaşımlar, ancak gerçekliği gizlemek isteyenlerin amacına hizmet edeceklerdir. Varlığının temel koşulu özgür özne olan *“İktidar her şeyden önce bir istençtir, hayatta kalmanın, ontolojik anlamda hayatı istemenin göstergesidir (Karaismailoğlu, 2006: 81).”* Foucault'a göre de *“öznesi olarak tanıtıldığımız deneyimlerin kurulmasını gerçekleştiren söylemsel ve söylemsel olmayan pratiklerin merkezinde bir iktidar alanı var (Foucault, 2005; 16).”*dır. Biz, bu çalışmamızda söylemsel olmayan pratikler üzerinde de etkili olan, Hatai'nin söylemlerinden bir bölümünü temel aldık.

II. Yöntem ya da Muhalif Kurgu:

Bildirimizin temel niteliği, felsefe ve sosyoloji ile kesişen bu alanın yöntemsel özelliklerinin de koşullamasıyla, buyruklar ortaya koymaktan çok Hatai'nin şiirlerinden hareketle Alevi-Bektaşî kültür evreni ile olan ilişkisi bağlamında iktidar kurgusu üzerine (belirtilecek bilimsel yöntemlerin sınırları içerisinde) düşünsel irdemelerde bulunarak bu konuya dikkat çekme amacını taşımaktadır. Her ne kadar bireysel nitelikli üretimler olsa da şiirlerin Türk Kültür evreni içerisindeki Alevi-Bektaşî merkezli alt kültür evreninde önemli bir konuma sahip olduğu yargısı da, iddiacılıktan uzak bir önerme olacaktır. 16. yüzyılda Hatai mahlasıyla şiirler yazan Şah İsmail-i Safavi'nin şiirleri üzerine belirtilen bağlamdaki irdemelerimiz ve değerlendirmelerimiz -genel olarak- ilgili tarihsel ve sosyo-kültürel bağlam dışında tutularak, bir yönüyle anakronik nitelikte işletilmiştir. Değerlendirmemiz postyapısal bağlam içerisinde ele alınmıştır. Ancak bu düşünsel akımın -okulun- zeminini oluşturan ve tarafımızca kültürel incelemelerde postyapısal yaklaşımdan kaynaklanan kimi eksikliklere ilişkin boşluğu dolduran düşünürlerin, özellikle iktidar kurgusuna ilişkin görüşlerinden de yararlanılmıştır. Bu düşünürler arasında Adorno'nun ve Nietzsche'nin özel bir ağırlığı olduğunu da belirtebiliriz. İktidar kavramını, Marksist yaklaşımlarda görüldüğü üzere salt devlet ile sınırlandırmadığımızı da belirtmeliyiz. Bu konuda *“...ilk kavranması gereken şey, iktidarın yerinin devlet aygıtı olmadığı ve devlet aygıtlarının dışında, üstünde,*

yanında çok daha düşük düzeyde işlev gören iktidar mekanizmalarında değişiklik yapılmadığı takdirde toplumda hiçbir şeyin değişmeyeceğidir (Foucault, 2003: 43).”

Bildirinin ezoterik bir niteliğe bürünmesinden kaçınırsak da her akımın tarihsel gelişimine ve kavramları anlamlandırılmalarına ilişkin açıklamalara ancak asgari düzeyde yer verdik. Böylelikle, dil felsefesi bağlamında, yapısalcılık ve postyapısalcılık üzerine açıklamalarda bulunmayarak, ilgili kavramlara ilişkin doğrudan işlemlerde bulunduk.

III. Değerlendirme ya da Sonuç Yerine:

“Gerçekten de insan, amaç koyan ve bunu diline “olması gerek” biçimi altında –dilsel bir kategoriyle- yansıtan varlıktır; “olması gerek” aynı zamanda salt insan dünyasına özgü bir varlık kipidir (modus). Salt insana özgü olanı dile getiren bu belirleme, insanî bireyi özne, üstelik aydınlanmacı özne yapabilir (Çotuksöken, 2002: 157).” İktidar göstereni olarak incelediğimiz gereklilik kipi de diğer kip ve kişi ekleri gibi salt tümceye değil, tümleçli yüklem eylem öbeğinin tamamına ulanmıştır. Dolayısıyla ilgili birliğin tamamını etkilemektedir.¹ Özgür özne ile iktidar kurumu arasındaki mücadeyi de işaretleyen bu kullanıma dayalı etkileme sürecinde, iktidarın şu dayanakları işlettiği belirlenmiştir:

- a. Tarih ((geçmişteki olumluk(olumlu ya da olumsuz) olaylardan ve önem atfedilen kişilerden dayanak alma)),
- b. Din (İslamiyet’e ilişkin kural ve değerlerden dayanak alma),
- c. Ahlâk (Türk ve İslam kültür evreni içerisindeki geleneksel değerlerden dayanak alma),
- d. Etik (Yerel kaynaklara dayanmasının yanı sıra evrensel niteliği de bulunan etik değerlerden dayanak alma). Sınırlı veri tabanı üzerinden elde edilmiş olduğu göz önünde bulundurumuz koşuluyla da olsa, iktidarın ereği yolunda yararlanılan dayanakların, kültürel kimliğimiz içerisinde farklılık taşımadığı sonucuna rahatlıkla ulaşabilmekteyiz. Şiirlerde karşımıza çıkan iktidarın işletilme araçları, Türk kültürünün ve iktidar yapısının tarihsel süreci içerisinde sahip olduğu özelliklerle büyük oranda benzerliğe, birliğe, bütünlüğe, sahiptir.

Genel anlamıyla Alevi-Bektaşî kültür evreni içerisindeki söylemlerde, özelde ise Şah Hatai’nin eserlerindeki söylemlerde, hakim yinelemelerin yanı sıra yaratıcı imgelemin işletildiğini görebilmekteyiz ki salt bu özellik dahi iktidar kurgusunun canlılığının yansıması olarak alınmalıdır. “Daha önceki alguları zihinde canlandırmaktan oluşan yineleyici

¹ Ayrıntılı bilgi için bakınız: KARPUZ H. Ömer, Türkiye Türkçesinin Sözdizimiyle İlgili Çalışmaların Dil Bilimi Metodolojisi Bakımından Değerlendirilmesi ve Bazı Teklifler, 3. Uluslararası Türk Dil Kurultayı, Ankara, 1999, s. 625-639

imgelem, temel ya da özgün imgeleri ya da imge içeriklerini, yeni birleşimler şeklinde bir araya getirme faaliyetine karşılık gelen yaratıcı imgelemden farklılık gösterir (Cevzci, 2000: 503).” Yaratıcı imgelem kurgusunun işletildiği toplumlarda iktidar kurumunun (tahakküme-özgürlüğe dayalı anlamlandırma ediminden dolayı) güçlü varlığını görmekteyiz. Başta popüler kültür ürünleri içerisindeki farklılığın simülatif, tek tipleş(tir)menin ise gerçeklik niteliğine sahip olduğu günümüzde Hatai'nin şiirlerinden hareketle Alevi-Bektaşî kültür evreni içerisindeki üretimlerin özgünlüklerini korumaları, özgün ve özgür kimlikleri ile örtüşmektedir. Bazı durumlarda özellikle dedeler tarafından dinsel nitelendirmelerde bulunan (hatta ayet olarak adlandırılan) Hatai'nin şiirlerinin popüler kitle (mass) kültürünün saldırılarına karşın özgünlüğünü koruyabilmesini, bir anlamda öznenin iktidar karşısındaki mücadelesi ve görece başarısı olarak okuyabiliriz. Nitekim niteliksizleşen bedensel imgelem herşeyden önce “kendi” ile ilintilidir ve yineleyicilikle putlaştırılarak niteliksizliği modernite tarafından kutsanan “özne/kendi/beden” sadece bireysel değil aynı zamanda toplumsal özne/kendi/bedendir.

İncelediğimiz metinlerde de “âsa” merkezinde işletilen ve tarih boyunca –özellikle antik doğu toplumlarında- iktidar kurgusu içerisinde işletilen çoban metaforunun irdelenmesi gerektiğini düşünmekteyiz. “*Firavun Mısırlı bir çobandı. Aslında taç giyme töreninde ritüel olarak çobanın değneğini alırdı...bu pastoral temayı geliştirip genişletenler İbranilerdi. Gene onların inanışlarında oldukça özel bir nitelik vardı: Halkının çobanı Tanrı ve yalnızca Tanrı'dır. Bunun tek bir olumlu istisnası vardı: Monarşinin kurucusu olan Davud, çoban olarak gönderme yapılan tek kişidir* (Foucault, 2005: 28-29).” Çoban sürüyü derleyip toplaması gereken, sürüsünün selametini sağlaması gereken onları bir amaç doğrultusunda, elçi konumundaki kendisinin uygun gördüğü “yol”da yürüten, yol aldiran kişidir. Çoban, iktidarın uygulayıcısı, sürüsünü götürdüğü yol(lar) ise iktidarın amacına yönelik stratejinin somutlanmasıdır. İslamiyet'e ilişkin söylemlerde, metinlerde, sıklıkla işletilen, yol-çoban metaforu Hatai'nin incelediğimiz eserlerinde de 52 kez belirtilen bağlamda işletilmiştir. Ancak bu metafor kimi düşünürlerce Grek kültürüne, Hristiyanlık'a ya da Yahudilik'e dayandırılrsa da biz; bu metaforun, İslamiyet' e ya da İslamiyet öncesi Türk kültürüne dayandığını da değil, insanlık tarihi içerisinde evrensel bir özellik taşıdığını düşünmekteyiz. Nitekim İslam dini peygamberi Hz. Muhamed de bir çoban idi. Üstelik İslamiyet öncesi Türk Kültürü'nde Şaman'ın ve Kam'ın benzer özelliklere ve figürlere sahip oldukları da bilinmektedir. Belirtilen bağlamın yanı sıra eldeki değnek figürünü, çeşitli süslemelerle (tavşan ayağı, kuş tüyü) topluma önderlik eden iktidarın aracısı bir Şaman'da ya da Kızılderili Reisi'nde de gözlemleyebiliriz. Hatai'nin nefeslerinde ayrılınmaması gereken yol

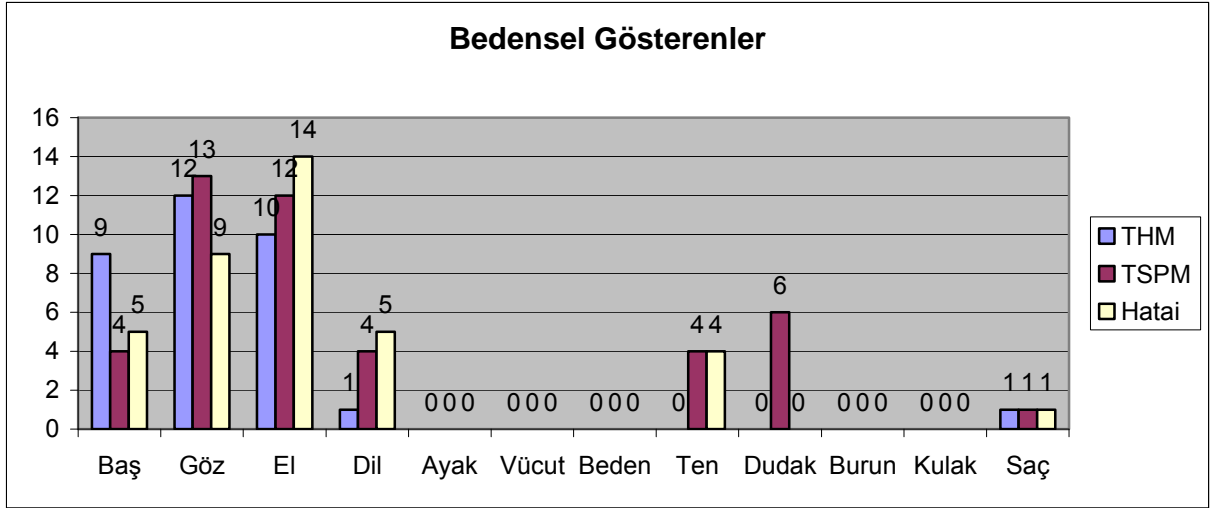
vurgusu (daha çok “Muhammed Ali yolu” yapısıyla kullanılmıştır.) ve bu yolun göstericileri sıklıkla işletilmiştir. 12 hizmet sahibi içerisinde, rehberin olmadığı durumlarda dededen sonraki en muteber/kıdemli kişi olan gözcünün elindeki asanın/sopanın/değneğin işlevi postyapısal iktidar kurgusu içerisinde belirtmiş olduğumuz yönüyle de değerlendirilebilir. Nitekim gözcü de bir yönüyle cemin selametini, nizamlı bir şekilde işlemesini, “yol” metaforuna da uç verecek yapıda ifade edecek olursak “*yol*”unda *gitmesini* sağlamak ve korumakla yükümlüdür. Bu doğrultuda göstergebilimsel bir adlandırmayla iktidarın *göstereni* niteliğindeki sopasını dahi kullanabilir. Bu gösterenin özellikle tarıklı alevi ocaklarında daha büyük bir değere ve hatta kutsiyete sahip olduğu da bilinmektedir (yılda bir kez tarıktan geçmeyene yönelik hakim ve yaygın bir olumsuz kanı oluşur. Tarık, dede tarafından, 12 kez Allah-Muhammed-Ali denilerek çalınır. Hâtâ tarığa kimi ocaklarda abdest aldırıldığı da bilinmektedir.) Bir iktidar aracı konumundaki ve işlevindeki değnek figürünün Alevi-Bektaşî kültüründeki işlevi ve farklılaşmaları başlıca bir çalışma konusudur. Alevi-Bektaşî kültür evreninden hareketle ana hatlarıyla iktidar kurgusuna postyapısal yaklaşımla dikkat çekmeyi amaçladığımız bildirimizde bu değerlerin Alevi-Bektaşî kültürü içerisindeki konumlamalarına girmekten özellikle kaçınıyor; bu hacimli iktidar çözümlemesinin bir başka çalışmaya konu olabileceğini düşünüyoruz.

Şah Hatai'nin ele aldığımız eserlerinde en sık kullanılan zaman eki %83 gibi yüksek bir oranla geniş zaman ekidir. Bu, geçmişte ve günümüzde de geçerliliğini koruyarak geleceği de kapsayan zaman ekinin sonlanmaz kurgusuna paralel nitelikte “sonlanma, bitme, tükenme” ifadeleri de hiç kullanılmamıştır. Bu belirgin özellik de; dünle, bugünle ya da salt gelecek kurgusuyla kendisini sınırlandırmadan tüm zamanlara yönelik bir iktidar isteminin somutlaması olarak okunabilir. İslamiyet öncesi Türk kültür evreni içerisinde de zamana ancak tek iktidar sahibinin hükmedebileceği Orhun abidelerinde geçen “öd Tengri yaşar, kişi oğlu kop ölgeli törümiş,” ifadesiyle somutlanmıştır. Öncelikle “*on iki*”ye bölünmüş(!) zamanda bir ve bütün olarak var olmanın değeri, dinsel bir kökene dayansın ya da dayanmasın, farklı dönemde ve kültürlerde de gözlemlenebilmektedir. *On ikinin* tam bütünlüğü, *on iki* hizmet sahibinin de aralarında bulunduğu Alevi cemlerinde Hatai'nin *on iki* imamın adının geçtiği duvaz imam nitelikli eseri özel bir değere sahiptir. Bu özel değerinden dolayı her ortamda da zikredilmez. Bu bir anlamda tabi olunmuş iktidar sahibine yönelik saygının ifadesidir. İktidar kurgusu doğrultusunda ve işlevinde her dördlüğünde adı geçen imamın didaktik işlevini de yerine getirmesinden sonra, iktidarın öznesi konumunu paylaşan şair, on üçüncü ve son dördlükte mahlasıyla asıl iktidar sahibi olan “Hakk” adlandırmasını işleterek kendisine yalvarmakta ve bir anlamda aracılarının tamamının söylemleriyle oluşan

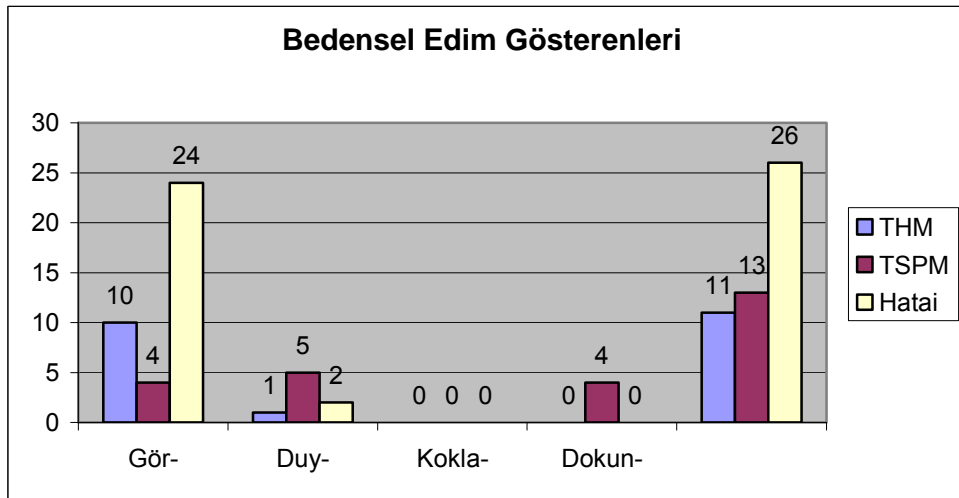
tek, bir iktidarın sahibine ulaşabilmiş olmaktadır. Öznenin kaçınılmaz niteliği olan *özgür* iradesiyle, O'nun iktidarını tanımış ve O'na tâbi olmuştur. Böylelikle on üçüncü dörtlüğe dek olan süreçte bizler bir özgür öznenin iktidarın farklı özelliklerini, temsilcileri aracılığıyla tanıyıp benimserken görmekteyiz. Tanıyıp benimsemeyi ve özgür irade ile kabullenmeyi ve kabullenişle birlikte özgürlükten vazgeçmeden iktidar mücadelesinin sürdüğünü özellikle vurgulamak istiyoruz. Nitekim bu vurgulamalar ile bilimsel dayanakları, Alevi-Bektaşî kültürünü dogmatik nitelikli bir gnostisizm ile benzeştirenlerin savını tamamen çürütmektedir. Hatai'nin şiirlerinden hareketle iktidar kurgusu açısından ele aldığımız yönler, iktidar kavramıyla yakından ilgili olan ve Hristiyanlık'tan ayrılarak dogmatik ve sapkın bir öğreti haline gnostisizmle, Türk kültür bütünlüğünün bir parçası olan Alevi-Bektaşî kültürünün asla ilişkilendirilemeyeceği özne ve iktidar mücadelesi yönüyle de açıkça görülmektedir. Nitekim benimsediğimiz iktidar kursunun mimarı "*Foucault'un iktidar tartışmaları meşru rejimlere ilişkindir. Meşru rejimler...tebanın iktidara rızasının olduğu rejimlerdir. Dolayısı ile iktidar ile teba arasındaki ilişki...bilgi ile şekillenen karşılıklı etkilemeye dayalı bir ilişkidir* (Karaismailoğlu, 2006: 62-63)." Daha yalın ve güncel bir söylemle, iktidar yönetimden çok yönetim kavram alanında bulunmaktadır.

Öznenin maddi gösterenlerinden bedensel ifadeler yoluyla beden ve bedensel hazzın özendirilmesine ve yüceltilmesine incelediğimiz metinlerde hiç yer verilmemiştir. Daha çok popüler kültürü aracılığıyla kullanılan bu iktidar kurgusunun konumlanmasını daha dikkat çekici bir bağlamda sunabilmek adına Hatai'nin incelediğimiz 405 tümcelik bütüncesini (corpus); Türk halk türkülerinden 420, Türkçe sözlü popüler müzik eserlerinden de 413 tümcelik bir bütüneyi karşılaştırmalı olarak inceledik². Öncelikle bedensel gösterenlerin geçiş değerlerini belirlemeye çalıştık:

² Türküler (THM), TRT.'nin Türk Halk Müziği Sözlü Eserler adlı iki ciltlik antolojisi içerisinde (Ankara, 2000) Türkiye'nin farklı yörelerinden derlenmiş türkülerden seçilmiştir. Türkçe sözlü popüler müzik metinleri (TSPM) ise "popüler" sözcüğünün asıl anlamına uygun olarak en çok yaygınlık kazandığı kanal üzerinden bir müzik televizyon kanalından seçilmiştir.



Klasik yapısalcı anlayışa karşıt olarak sadece yukarıdaki grafiğe bağlı olarak ulaşılabilecek sonuçların bizleri eksik ya da yanlış sonuçlara ulaştırabileceği kanısındayız. Nitekim buradaki değerler, içerisinde edinçselliği ve eylem dışı durumları da barındırmaktadır. Bu nedenle ilgili gösterenlere ilişkin edimsel ifadelerin de değerlendirme öncesi göz önünde bulundurulmasının gerekliliği görüşünderiz:



Burada öncelikle “göz” ve “gör-” işletimleri üzerine dikkatinizi çekmek istiyoruz. En etken işletimin Hatai'nin şiirlerinde bulunduğunu görmekteyiz. TSPM.'de öznenin (nesneleştirilmiş modernite öznesi) görülmesi söz konusuysen THM. ile Hatai'nin şiirlerinde özne etkindir. Gözetlenmesi söz konusu değildir. İktidarın sürekli gözetiminde değildir. Böylelikle iktidarın panoptikon kurgusunun geleneksel nitelikli metinlerimizde yer almadığını ve bu yönüyle türkülerimizdeki özne-iktidar kurgusu ile Hatai'nin şiirlerindeki iktidar kurgusunun benzer niteliklere sahip olduğunu belirtebiliriz.

Sadece ilk grafiğe bakıldığında özellikle “el” ve “ten” işletiminden dolayı Hatai'nin şiirlerinden hareketle yine eksik ya da yanlış sonuçlara ulaşabiliriz. Elias Canetti'nin kitle kurgusu içerisinde bireyin en büyük korkusu dokun(ul)maktır. Ancak kitleye karışan birey için artık dokunmak ya da dokunulmak hiçbir önem/anlam ifade etmemektedir. Kitleyle bütünleşen bireyin başka tenlere dokunması da başka bedenlerin kendi(!) bedenine dokunmaları da sıradanlıkla, önemsizlikle nitelenmektedir. Oysa Hatai'nin şiirlerinde bir kitle (mass), daha açık bir ifade ile “yığın”, kurgusu özneyi nesneleştirme amacının olmadığı bedensel edim gösterenleri grafiğinde görülebilmektedir. Diğer iki türde sıfır geçiş değerine sahip olsa da “dokun-” ediminin TSPM.'deki kullanımının cinsellik bağlamında işletildiğine bir tümceyle de olsa dikkat çekilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Bedensel edim gösterenleri grafiğinin sağdaki sütunları, öznenin ilgili bağlamdaki toplam değerlerini göstermektedir. TSPM.'de görülen (4), duyan (5) ve dokunan (4) özne ile, THM.'de gören (10) ve duyan (1) özne vardır. Ancak, iktidar karşısında, Hatai'nin şiirlerinde yer alan gören (24) ve duyan (2) özne, en yüksek edim değeri ile, iktidar-özgürlük mücadelesi en yüksek değere sahiptir. Daha yalın ifade ile bu metinler iktidar yapısının en canlı olduğu metinlerdir. Özelden genele; Hatai'nin şiirlerinde, Alevi-Bektaşî kültüründe, Türk kültüründe güçlülüğünün yanı sıra özgün bir iktidar işletiminin bulunduğu bir kez daha dikkat çekiyor ve başta düzenleme kurulu üyeleri olmak üzere, nitelikli emekleri ile bu sunumun paylaşımına da olanak sağlayan 2. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşîlik Bilgi Şöleni'nin gerçekleşmesine emek veren herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

V. Kaynaklar:

- ADORNO T.W. - HORKHEIMER Max, Dialectic of Enlightenment, Verso, Londra, 1989
- AYDEMİR Özgür Kasım, Türkçe'de Sloganlaştırılan Dil Birliklerinin Toplum Dilbilimsel İşlev Çözümlemesi Üzerine Bir Deneme, 20. Ulusal Dilbilim Kurultayı, Maltepe Üniversitesi, İstanbul, 2006
- AYDEMİR Özgür Kasım, Türk Halk Türklüleri ile Günümüz Pop Müziği Arasındaki Bedensel İmgelem Üzerine Postyapısal Değerlendirme, Türk Kültüründe Beden Uluslararası Sempozyumu, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2007
- BERLE Adolf A., İktidar (Çev: Nejat Muallimoğlu), Tur Yayınları, İstanbul, 1980
- CANETTI Elias, Kitle ve İktidar (Çev.:Gülşat Aygen), Ayrıntı Yay., İstanbul, 2006
- CEVİZCİ Ahmet, Felsefe Sözlüğü, Paradigma Yay., İstanbul, 2000
- ÇOTUKSÖKEN Betül, Felsefe: Özne-Söylem, İnkılap Yay., İstanbul, 2002
- ERÖZ Mehmet, Türkiye'de Alevilik Bektaşîlik, İstanbul, 1977

- FOUCAULT Michel, İktidarın Gözü (Çev.:Işık Ergüden), Ayrıntı Yay., İstanbul, 2003
- FOUCAULT Michel, Özne ve İktidar (Çev.:Işık Ergüden, Osman Akınhay), Ayrıntı Yay., İstanbul, 2005
- FOUCAULT Michel, Sonsuza Giden Dil, (Çev.: Işık Ergüden), Ayrıntı Yay., İstanbul, 2006
- GÜNDAY Şeref, Özel Dil Tartışması, Felsefe Dünyası 2003/1, Sayı: 37, s. 122-127
- İŞİK İ. Emre, Öznenin Dili, Bağlam Yay., İstanbul, 2000
- KARAİSMAİLOĞLU ÖZKAYA Fulya, Sosyal Teoride İktidar Tartışmaları; Marx, Nietzsche, Weber, Foucault, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa, 2006
- KARPUZ H. Ömer, Türkiye Türkçesinin Sözdizimiyle İlgili Çalışmaların Dil Bilimi Metodolojisi Bakımından Değerlendirilmesi ve Bazı Teklifler, 3. Uluslararası Türk Dil Kurultayı, Ankara, 1999, s. 625-639
- KARPUZ H. Ömer, *Anadili Bilinci Sorunu*, Türkçenin Çağdaş Sorunları, Divan Yay., İstanbul, 2006 s.175-188
- KRIPKE A. Saul, Wittgenstein, Kurallar ve Özel Dil (Çev.: Berat Açıl), Litera Yay.,İst., 2007
- LYONS John, Linguistics Semantics an Introduction, Cambridge University Press, Cambridge, 1996
- STAUTH Georg, TURNER Bryan S., Nietzsche'nin Dansı (Çev.: Mehmet Küçük), Bilim ve Sanat Yay., Ankara, 2005
- WITTGENSTEIN Ludwig, Felsefi Soruşturmalar (Çev.: Deniz Kanıt), Totem Yay., İstanbul, 2006
- ŽIŽEK Slavoj, İdeolojinin Yüce Nesnesi (Çev.: Tuncay Birkan), Metis Yay., İstanbul, 2004